

Проучване мнението и поведението на учениците относно превенцията на ХИВ/СПИН и ППИ и предпазване от нежелана бременност

Павлина Лазарова

Research on the opinion and behaviour of pupils about prevention of HIV/AIDS and PPI, and prevention of unwanted pregnancy: *The paper presents the results from a survey about students' opinion and behaviour regarding the HIV/AIDS prevention, sexual intercourse infections and unwanted pregnancy prevention.*

Key words: *HIV/AIDS, sexual intercourse infections, contraception, sexual education.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Сексуалната култура и рисковото сексуално поведение са важни фактори за нежеланата бременност, абортите и полово предаваните инфекции. На фона на европейските стандарти българското население демонстрира ниска сексуална култура, отнасяща се до използването на нискоефективни традиционни контрацептивни методи и масово практикуване на аборти.

Според доклад на ООН за международното развитие през 2003 г. България заема първо място по брой на абортите на момичета между 15 и 19 г. в Източна Европа. По този показател нашата страна се нарежда на трето място в света след Русия и Украйна. 41 на всеки 1000 момичета у нас стават майки, а абортите сред тийнейджърките са 35,8 на 1000, пише в доклада на ООН. Все още - въпреки че гордо твърдим, че сме влезли в 21 в. - сексуалната култура на младите момичета и момчета в България е ниска.

През последните години в данните от проведени изследвания са регистрирани тенденции, според които расте броят на младите хора, използващи модерни контрацептиви и най-вече презервативи. Въпреки това през 2006 година в страната са извършени 41795 аборта. Повече от половината аборти са на жени във възрастова група 20-29 години, подчертана е и тенденцията за увеличаване на абортите на момичетата от 15 до 19 години.

Макар и с по-бавни темпове, в сравнение с други страни, у нас расте и броят на ХИВ-позитивните. През 2007г. са регистрирани 803 ХИВ-позитивни, от които 667 са се заразили по сексуален път. Проблем са и полово предаваните инфекции, които засягат най-вече хора в млада и активна възраст. Случаите на сифилис за страната са 62.2 на 100 000; на гонорея 2.8 на 100 000. През същата година в Област Шумен са регистрирани: 865 аборта; 43 случая на сифилис (21.7 на 100 000); 54 случая с гонококова инфекция (27.3 на 100 000).

Младите хора като цяло имат значително по-свободни разбирания за секса и личните отношения. Засилената сексуална разкрепостеност поставя въпроса за сексуалната култура и просветеност на младите хора.

Отдел "Опазване на общественото здраве" при РИОКОЗ-Шумен работи от 1988г. по проблемите, свързани с превенцията на ХИВ/СПИН, ППИ и предпазването от нежелана бременност.

ИЗЛОЖЕНИЕ

В периода април – юни 2007г., на територията на област Шумен отделът проведе изследване на тема „Сексуална култура и рисково сексуално поведение на подрастващите“ съвместно с ШУ "Еп. К. Преславски" и със съдействието на медицинските специалисти и педагозите от училищата.

Целта на анкетата бе да се проучи мнението и поведението на учениците относно превенцията на ХИВ/СПИН, половопредаваните инфекции и предпазването от нежелана бременност.

Анкетната карта съдържа 21 въпроса, от които 1 е отворен, 8 полуотворени, а на 3 може да се даде повече от един отговор.

Анкетиран са 694 ученици на възраст 16 – 19г., от които 248 момчета и 446 момичета. Те са разпределени в 3 възрастови групи. (Табл.1)

Табл.1

Разпределение на анкетираните по възраст

№	Години	Брой	Процент
1	16 г.	363	52.3
2	17 г.	219	31.6
3	18 г. или 19г.	112	16.1

Всички анкетирани учат в СОУ-тата на 7 града и 3 села на територията на областта. (Табл.2)

Табл.2

Разпределение на анкетираните по училища

№	Училище	Брой	Процент
1	СОУ "Панайот Волов"-гр. Шумен	68	9.8
2	СОУ "Трайко Симеонов"- гр. Шумен	59	8.5
3	СОУ "Васил Левски" – гр. Шумен	57	8.2
4	СОУ "Панайот Волов"-гр. Каспичан	51	7.4
5	СОУ "Васил Левски" – гр. Нови Пазар	58	8.4
6	СОУ "Черноризец Храбър" – гр. Велики Преслав	46	6.6
7	СОУ "" – гр. Върбица	54	7.8
8	СОУ "" – гр. Смядово	61	8.8
9	СОУ "" – гр. Каолиново	65	9.3
10	СОУ "" – с. Хитрино	38	5.5
11	СОУ "" – с. Венец	72	10.4
12	СОУ "" – с. Никола Козлево	65	9.3

При обработката на данните е използван SPSS версия 15.0. За целите на изследването прилагаме метода χ^2 , който позволява да се търсят зависимости между качествени променливи.

Анализът на резултатите показва, че и момчетата и момичетата познават ППИ: СПИН, сифилис и трипер. 10.3% от момчетата и 5.2% от момичетата познават и други ППИ (хепатит В, хепатит С, трихомониаза, кандидоза, хламидии).

73% от анкетираните знаят, че презервативът предпазва от ППИ, но 26% от анкетираните не знаят.

Момичетата са по-запознати със средствата за предпазване от нежелана бременност. Съществува статистически значима зависимост между отговорите на въпроса и пола на анкетираните.

Табл.3

Какви средства за предпазване от нежелана бременност познавате?

Отговори	Стойност на P	Момчета		Момичета	
		Брой	%	Брой	%
Презервативи	P=0.001	136	54.8	298	66.8
Контрацептиви	P=0.0001	108	43.5	281	63.0
Други	P=0.0001	49	19.8	144	32.3
Не зная	P=0.0001	86	34.7	95	21.3

54.6% от момчетата и 64.6% от момичетата знаят, че не могат да се използват чужди контрацептиви. Съществува зависимост между пола и отговорите на въпроса ($P=0.008$). 69% от момчетата и 66.1% от момичетата знаят, че има риск от забременяване при първия полов контакт. Съществува зависимост между пола и отговорите на този въпрос ($P=0.021$).

Момичетата изпитват по-голямо притеснение да си купят предпазни средства (33.9%) в сравнение с момчетата (17.7%). С повишаването на възрастта притеснението при покупка на предпазни средства намалява. Съществува зависимост между пола, възрастта и отговорите на въпроса ($P=0.0001$).

Най голям процент от анкетираните считат, че и двамата партньори трябва да осигуряват предпазните средства (76.6% от момчетата и 84.1% от момичетата).

Едва 14.9% от момчетата и 28% от момичетата са запознати със средствата за спешна контрацепция. С повишаване на възрастта процентът на запознатите нараства. Съществува зависимост между пола ($P=0.0001$), възрастта ($P=0.034$) и отговорите на този въпрос.

58.5% от момчетата и 28.3% от момичетата водят полов живот. С повишаване на възрастта обаче процентът на водещите полов живот намалява. Съществува зависимост между пола ($P=0.0001$), възрастта ($P=0.0001$) и отговорите на въпроса, която дава основание да се предположи, че това съотношение на отговорите ще се запази и при лицата, които не са били анкетираните.

Най висок процент от анкетираните и в двата пола започват сексуален живот на възраст 15-16г. Прави впечатление, че 10.9% от момчетата и 2.3% от момичетата започват да водят полов живот под 13 годишна възраст. Съществува зависимост между пола и отговорите ($P=0.0001$). Може да се очаква повторение на отговорите при неанкетираните.

Табл4

Ако водите полов живот, на каква възраст започнахте?

Отговори	Момчета		Момичета	
	Брой	%	Брой	%
До 13г.	27	10.9	10	2.3
14г.	16	6.5	20	4.5
15г.	37	14.9	34	7.6
16г.	39	15.7	35	7.9
17г.	13	5.2	19	4.3
18г.	8	3.2	5	1.1
19г.	5	2.0	3	0.6
Не водят полов живот	103	43.2	320	72.0

Най-голям процент от 16 годишните са започнали полов живот на 14г., а от 17, 18 и 19 годишните – на 16г. Съществува зависимост между възрастта и отговорите на този въпрос ($P=0.0001$).

58.9% от момчетата и 63% от момичетата предпочитат връзка с един постоянен партньор. С повишаване на възрастта този процент нараства, като има зависимост между отговорите на въпроса и възрастта ($P=0.0001$).

С повишаване на възрастта сексуалните контакти се отлагат във времето, а броя на тези, които водят полов живот намалява. Въпреки това най-често първият контакт се осъществява до няколко месеца след запознанството. Съществува зависимост между възрастта и отговорите на този въпрос ($P=0.0001$).

Най-голям процент от анкетираните са осъществили сексуален контакт няколко месеца след запознанството с партньора си. Съществува зависимост между пола и отговорите на въпроса ($P=0.0001$).

Колко време след запознанството осъществихте сексуален контакт?

Отговори	Момчета		Момичета	
	Брой	%	Брой	%
Същата вечер	17	6.9	6	1.3
До 3 дни	9	3.6	5	1.1
До 1 седмица	19	7.7	6	1.3
До 2 седмици	11	4.4	5	1.1
До 1 месец	23	9.3	25	5.6
До няколко месеца	47	19.0	62	13.9
Повече от година	5	2.0	12	2.7
Не помня	14	5.6	6	1.3
Не водят полов живот	103	41.5	320	71.7

50.4 от момчетата и 48.7% от момичетата биха се обърнали за съвет или помощ при проблеми, свързани със секса и полово предавани инфекции към лекар, приятел (37.9 от момчетата и 39.9% от момичетата) и родител (31.1 от момчетата и 35.4% от момичетата).

56.8% от момчетата и 41.8% от момичетата не разговарят с родителите си по въпроси, свързани със секса. С повишаване на възрастта нараства процентът на анкетираните, които обсъждат с родителите си теми за секса и ППИ. 59.7% от момчетата и 58.7% от момичетата не биха споделили с родителите си, ако водят полов живот.

По въпросите, свързани със секса момчетата получават информация най-често от приятели, интернет, медии, училище, а момичетата от приятели, училище, книги и интернет. Информация по сексуалните въпроси момчетата предпочитат да получат от видеофилми и лекции, а момичетата – от печатни материали и лекции. Интересът към обучението на връстници от връстници не е особено голям.

Над 70% от анкетираните отговарят, че в тяхното училище се провеждат мероприятия на подобни теми.

Анализът на резултатите позволява да се направят следните изводи:

➤ По-голямата част от учениците са добре запознати с ППИ и начините за предпазване от тях.

➤ Момичетата са по-добре запознати със средствата за предпазване от нежелана бременност, но и при двата пола познанията за средствата за спешна контрацепция са малки.

➤ 58.5% от момчетата и 28.3% от момичетата водят полов живот, като възрастта на започването му е най-често на 15-16г., а има анкетираните при които е под 13г. Поради това е необходимо работата по проблемите, свързани с ХИВ/СПИН, ППИ и нежеланата бременност, да започва още от V-VI клас.

➤ Анкетираните биха се обърнали за помощ при възникнали проблеми към лекар, приятел и родител. Те предпочитат да получават информация от приятели, Интернет и училище. Ориентирани са към традиционните форми на поднасяне на материала под формата на лекции и видеофилми.

➤ Сексуалното образование и възпитание в тинейджърска възраст следва да бъде елемент от общото здравно образование и възпитание на учениците, насочено към формиране на здравословни навици, комуникативни умения и отговорно поведение.

За контакти:

Павлина Иванова Лазарова – главен асистент, доктор, ШУ „Еп.Константин Преславски“, ктедра „Психология“, GSM: 0899828261, e-mail: p_o_l_i@abv.bg

Докладът е рецензиран.